

Sosyal Bilimlere Uzaktan Eğitimde Bakış

Editör: Erol KOÇOĞLU

Editör: Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

SOSYAL BİLİMLERE UZAKTAN EĞİTİMDE BAKIŞ

ISBN 978-625-7880-74-9

DOI 10.14527/9786257880749

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2020, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taran-maktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ekim 2020, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.

Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B

Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

“Sosyal bilimlere uzaktan eğitimde bakış” teması altında hazırlanan bu kitap çalışmasında, sosyal bilimler ve uzaktan eğitim kavramları başta olmak üzere kitap çalışmasına yönelik, birçok farklı kavrama çalışmada yer verilmiştir. Bununla birlikte uzaktan eğitim ve sosyal bilimler ilişkisi farklı boyutlarıyla kapsamlı olarak değerlendirilip detaylandırılmıştır. Dünyada ve Türkiye’de, birçok kamu ve özel eğitim kuruluşu tarafından farklı amaçlarla uygulanabilen uzaktan eğitim, aynı zamanda böyle bir çalışmanın ortaya çıkmasında da etkili olan covid-19 salgını gibi, zorunluluk gerektiren sebeplerden kaynaklı olarak da uygulanmaktadır. Bu nedenle uzaktan eğitim, bilimsel bir tutumla toplumların incelendiği disiplinleri temele alan beşerî (insanî) anlayışın gelişmesini amaçlayan sosyal bilimler için, oldukça önemli olduğu söylenebilir. İnsanlık tarihi kadar bir geçmişi olan sosyal bilimlerin öğrenme ortamlarında aktarımında, değişen zamansal ihtiyaçlara bağlı olarak çeşitli teknolojik araç ve gereçler kullanılmıştır. Tarihsel gelişim süreci içerisinde, bu araç ve gereçlerin, web teknolojisi aracılığıyla farklı mekânlarda yer alan ve öğretmen ve öğrenciler tarafından sekron ve asekon bir şekilde kullanılması, sosyal bilimlere uzaktan eğitimde bakışı, bir gereklilik haline getirdiği söylenebilir.

“Sosyal bilimlere uzaktan eğitimde bakış” temasına ilişkin, eğitim kurumlarında öğrenme-öğretme süreçlerinde karşılan problemleri en aza indirmek amacıyla hazırlanan bu kitap çalışması, uzaktan eğitimin kavramsal, tarihsel, ders aktarım, yönetim sistemleri, uzaktan eğitim kuramları, dijital kaynaklar, web.2.0 teknolojisi, etkileşim temelli öğrenme ortamları, öğretmen-öğrenci rolleri, ahlaki yansımalar, etik, ölçme ve değerlendirme açısından analizlerini içeren bölümlerden oluşmaktadır. Ayrıca bu çalışmada, sosyal bilimlerin uzaktan eğitimde planlanması ve çeşitli programlarda uygulanmasına ilişkin örnek uygulamalar ve uzaktan eğitimde sosyal bilimlerde karşılaşılan sorunlara ilişkin bölümlerde yer almaktadır.

Bu bölümlerin hazırlanması sürecinde, değerli vakitlerini ayırarak bölüm çalışmalarıyla kitap çalışmasına katkı sağlayan değerli hoclarımıza, katkılarından dolayı teşekkür ediyorum.

Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

Bölümler ve Yazarları

Editör: Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU

1. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Kavramsal Açından Analizi

Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU - İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-4595-2892

Doç. Dr. Hasan AYDEMİR - İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3073-9194

2. Bölüm: Sosyal Bilimler Eğitiminde Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Gereksinimi ve Tarihçesi

Dr. Öğr. Üyesi Danyal TEKDAL - İnönü Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7071-0548

3. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Planlanması ve Sosyal Bilimler Programlarının Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba KAFADAR - Erciyes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4573-9250

4. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitim Çalışmalarının Ders Aktarım Sistemleri Açısından Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Fatih İNEÇ - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2391-605X

5. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitim Çalışmalarının Öğrenme Yönetim Sistemleri (ÖYS) Açısından Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Zekeriya Fatih İNEÇ - Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2391-605X

6. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Kuramlar Açısından Analizi

Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-8910-2817

Arş. Gör. Tuğba KOCADAĞ ÜNVER - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-5482-5962

- 7. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin, Dijital Kaynaklar Açısından Analizi**
Dr. Öğr. Üyesi Şule EGÜZ - İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3633-8957
- 8. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Web 2.0 Teknolojileri Açısından Analizi: Dijital İçerik Üretme ve Yayınlama Araçları**
Doç. Dr. Erkan YEŞİLTAAŞ - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6720-3684
- 9. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin, Etkileşim Temelli Öğrenme Ortamları Açısından Analizi**
Doç. Dr. Sibel OĞUZ HAÇAT - Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-0764-1279
Bilim Uzmanı F. Betül DEMİR - Kastamonu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3573-6160
- 10. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Dünya ve Türkiye'deki Örnek Uygulamalar Açısından Analizi**
Doç. Dr. Özlem ULU KALIN - Artvin Çoruh Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-9317-5261
Dr. Öğr. Üyesi Aşkın BAYDAR - Artvin Çoruh Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5795-8282
- 11. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin, Öğretmen ve Öğrenci Rollerini Açısından Analizi**
Dr. Öğr. Üyesi Şule EGÜZ - İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3633-8957
- 12. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Karşılaşılan Sorunlar Açısından Analizi**
Doç. Dr. Erol KOÇOĞLU - İnönü Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4595-2892
- 13. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Ahlaki Yansımalar Açısından Analizi**
Dr. Öğr. Üyesi Emine ERDOĞAN MARSAK - Frat Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0249-4094

14. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Etik Açısından Analizi

Doç. Dr. Sibel OĞUZ HAÇAT - Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-0764-1279

Bilim Uzmanı F. Betül DEMİR - Kastamonu Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-3573-6160

15. Bölüm: Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Ölçme ve Değerlendirme Açısından Analizi

Doç. Dr. Elvan YALÇINKAYA - Erciyes Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1838-0411

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN KAVRAMSAL AÇIDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	1
1. Sosyal Bilimler	2
2. Uzaktan Eğitim	4
3. Küreselleşme	5
4. E-Öğrenme.....	8
5. Dijital Dönüşüm, Dijitalleşme ve Dijitalleştirme.....	12
5.1. Dijital Dönüşüm.....	12
5.2. Dijitalleşme ve Dijitalleştirme	14
6. Harmanlanmış (Karma) Öğrenme	15
7. Çevrimiçi Öğrenme (Online Learning)	17
SONUÇ.....	19
KAYNAKÇA	20

2. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİNDE UZAKTAN EĞİTİMİN ORTAYA ÇIKIŞ GEREKSİNİMİ VE TARİHÇESİ

GİRİŞ.....	25
1. Sosyal Bilimlerde Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Sebepleri.....	26
1.1. Zorunluluktan Kaynaklı Sebepler.....	26
1.1.1. Doğal Afetler	26
1.1.2. Salgın Hastalıklar	31
1.1.3. Savaşlar.....	34
1.2. Teknoloji Temelli Sebepler.....	37
1.2.1. İletişim Teknolojilerindeki Gelişmeler	38
1.2.2. İnternetin Kullanımı ve İnternet Teknolojilerindeki Gelişmeler	40
1.3. Beşeri Sebepler	45
1.3.1. Kişinin Özgürlük Durumundan Kaynaklı Sebepler	45
1.3.2. Ekonomik Yetersizlik Temelli Nedenler	49

1.3.3. Bedensel Engellerden Kaynaklı Sebepler	50
2. SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN TARİHSEL GELİŞİMİ	51
2.1. Dünya'daki Gelişmeler	52
2.2. Türkiye'deki Gelişmeler	55
SONUÇ	64
KAYNAKÇA	65

3. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN PLANLANMASI VE SOSYAL BİLİMLER PROGRAMLARININ ANALİZİ

GİRİŞ	69
1. SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN PLANLANMASI	70
2. SOSYAL BİLİMLER PROGRAMLARININ UZAKTAN EĞİTİM AÇISINDAN ANALİZİ	73
2.1. Sosyal Bilimler Öğretim Programları Amaçlarının Uzaktan Eğitim Açısından Analizi	74
2.2. Sosyal Bilimler Programlarında İçeriğin Uzaktan Eğitim Açısından Analizi	75
2.2.1. Tarih Dersi Öğretim Programı İçeriği	75
2.2.2. Coğrafya Dersi Öğretim Programı İçeriği	79
2.2.3. Felsefe Dersi Öğretim Programı İçeriği	82
Sosyal Bilimler Programları Değerlendirme Boyutlarının Uzaktan Eğitim Açısından Analizi	85
SONUÇ	86
KAYNAKÇA	87
EKLER	89
Ek 1. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılabilecek Etkinlik Örnekleri	89
Ek 2. Coğrafya Dersi	90
Ek 3. Felsefe Dersi	91

4. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİM ÇALIŞMALARININ DERS AKTARIM SİSTEMLERİ AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	93
1. DERS AKTARIM SİSTEMLERİ.....	94
1.1. Adobe Connect	94
1.2. Apache OpenMeetings.....	96
1.3. BigBlueButton.....	97
1.4. BigMarker	99
1.5. BlueJeans	100
1.6. Cisco Webex	102
1.7. DingTalk.....	103
1.8. Google Meet.....	105
1.9. Intermedia AnyMeeting.....	106
1.10. Jitsi	108
1.11. Lark.....	110
1.12. Livestorm	111
1.13. Microsoft Teams.....	113
1.14. On24.....	114
1.15. Skype.....	115
1.16. StarLeaf.....	116
1.17. WhatsApp	118
1.18. Zoom	120
2. SOSYAL BİLİMLERDE ÖYS'LERİ DESTEKLEYEN ETKİLEŞİM PLATFORMLA- RININ DERS AKTARIM SİSTEMLERİ AÇISINDAN ANALİZİ.....	122
SONUÇ.....	123
KAYNAKÇA	124

5. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİM ÇALIŞMALARININ ÖĞRENME YÖNETİM SİSTEMLERİ (ÖYS) AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	129
1. ÖĞRENME YÖNETİM SİSTEMLERİ (ÖYS).....	129
1.1. Blackboard	130
1.1.1. İhtiyaç Analizi	131
1.1.2. Görev Analizi	132
1.1.3. Öğretimsel Analiz.....	132

1.2. Canvas	133
1.2.1. İhtiyaç Analizi	133
1.2.2. Görev Analizi	134
1.2.3. Öğretimsel Analiz.....	135
1.3. ClassDojo	135
1.3.1. İhtiyaç Analizi	136
1.3.2. Görev Analizi	137
1.3.3. Öğretimsel Analiz.....	137
1.4. Dokeos.....	138
1.4.1. İhtiyaç Analizi	138
1.4.2. Görev Analizi	139
1.4.3. Öğretimsel Analiz.....	139
1.5. Edmodo.....	140
1.5.1. İhtiyaç Analizi	141
1.5.2. Görev Analizi	141
1.5.3. Öğretimsel Analiz.....	142
1.6. Moodle	142
1.6.1. İhtiyaç Analizi	144
1.6.2. Görev Analizi	144
1.6.3. Öğretimsel Analiz.....	145
1.7. Google Classroom.....	146
1.7.1. İhtiyaç Analizi	147
1.7.2. Görev Analizi	148
1.7.3. Öğretimsel Analiz.....	149
1.8. Open edX	149
1.8.1. İhtiyaç Analizi	150
1.8.2. Görev Analizi	151
1.8.3. Öğretimsel Analiz.....	151
1.9. Sakai	152
1.9.1. İhtiyaç Analizi	153
1.9.2. Görev Analizi	153
1.9.3. Öğretimsel Analiz.....	154
1.10. Schoology.....	154
1.10.1. İhtiyaç Analizi	155
1.10.2. Görev Analizi	156
1.10.3. Öğretimsel Analiz.....	157

2. SOSYAL BİLİMLERDE ÖYS'LERİN DERS AKTARIM SİSTEMLERİ AÇISINDAN ANALİZİ	157
SONUÇ.....	158
KAYNAKÇA	158

6. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN KURAMLAR AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	163
1. UZAKTAN EĞİTİM VE SOSYAL BİLİMLER.....	164
2. UZAKTAN EĞİTİM KURAMLARI	166
2.1. Bağımsız Çalışma Kuramı.....	166
2.2. Endüstrileşme Kuramı	167
2.3. İletişim ve Etkileşim Kuramı	168
2.4. Etkileşim Eşdeğerliliği Kuramı.....	168
2.5. Transaksiyonel/Etkileşimsel Uzaklık Kuramı.....	169
2.6. Andragoji/Yetişkin Eğitimi Kuramı.....	170
2.7. Özerklik Kuramı	171
2.8. Uzaktan Eğitim İçin Kuramsal Bir Çerçeve Kuramı	171
2.9. Mevcut Kuramların Sentezi Kuramı.....	172
2.10. Eşitlik Kuramı.....	172
2.11. İşbirlikçi Özgürlük Kuramı.....	172
2.12. Sorgulama Topluluğu Kuramı.....	172
2.13. Öz Yönelimli Öğrenme Kuramı	173
SONUÇ.....	173
KAYNAKÇA	176

7. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN DİJİTAL KAYNAKLAR AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	179
1. SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN DİJİTAL KAYNAKLARI	180
1.1. E-Kitap (Elektronik Kitap)	180
1.2. Video.....	186
1.3. Sanal Müzeler	189
1.4. Animasyon Filmler	194

1.5. E-Dergi	204
1.6. Dijital Oyunlar	205
1.7. E-Sınavlar	209
SONUÇ	212
KAYNAKÇA	212

8. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN WEB 2.0 TEKNOLOJİLERİ AÇISINDAN ANALİZİ: DİJİTAL İÇERİK ÜRETME VE YAYINLAMA ARAÇLARI

1. WORLD WİDE WEB (WWW)	220
2. WEB 2.0 - İÇERİK YAYINLAMA ARAÇLARI	220
2.1. Vikiler	221
2.2. Bloglar	222
2.3. Sosyal Ağ	223
2.4. RSS, Podcast ve Vodcast	225
2.4.1. RSS	225
2.4.2. Podcast	226
2.4.3. Vodcast/Videocast	227
3. WEB 2.0 - İÇERİK GELİŞTİRME ARAÇLARI	227
3.1. Sunum Araçları	227
3.2. Sınıf Yönetimi (Sanal Sınıf) Araçları	229
3.3. Bilgi Görselleştirme Araçları	231
3.4. Harita Araçları	232
3.5. E-Kitap Araçları	233
3.6. Ölçme ve Değerlendirme Araçları	234
SONUÇ	236
KAYNAKÇA	236

9. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN, ETKİLEŞİM TEMELLİ ÖĞRENME ORTAMLARI AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ	239
1. ETKİLEŞİM TEMELLİ ÖĞRENME ORTAMLARI	240
2. UZAKTAN EĞİTİMDE KULLANILABİLECEK ETKİLEŞİM TEMELLİ ÖĞRENME ORTAMLARI	243

2.1. Animasyon.....	248
2.2. Artırılmış Gerçeklik.....	249
2.3. Çoklu Ortamlar (Multimedya)	250
2.4. Oyunlaştırma.....	251
2.5. Sanal Geçeklik	252
2.6. Sanal Alan Gezileri	253
2.7. Simülasyon.....	253
2.8. Yüz Yüze Canlı İzleme Ortamları	254
SONUÇ.....	255
KAYNAKÇA	256

10. BÖLÜM

SOSYAL BİLİMLERDE UZAKTAN EĞİTİMİN DÜNYA VE TÜRKİYE'DEKİ ÖRNEK UYGULAMALAR AÇISINDAN ANALİZİ

GİRİŞ.....	263
1. DÜNYADA SOSYAL BİLİMLERE YÖNELİK UZAKTAN EĞİTİM ÇALIŞMALARINA İLİŞKİN ÖRNEKLER.....	264
Schiller International University (ABD, Almanya, Fransa, İspanya)	265
Colorado State University (ABD)	266
Key West University (ABD)	266
Kentucky Wesleyan College (ABD)	266
Southern New Hampshire University (ABD).....	266
Pace University (ABD)	266
Waldorf University (ABD)	266
University of Illinois Springfield (ABD)	266
Brookdale Community College (ABD).....	267
Deutsches Institut fuer Fernstudien an der Universitaet Tuebingen (Almanya)	267
FernUniversität in Hagen (Almanya).....	267
University of Kaiserslautern (Almanya).....	267
Escuela Argentina de Negocios (Arjantin)	267
Central Queensland University (Avustralya)	267
Deakin University (Avustralya)	267
Curtin University (Avustralya)	268
University of New England (Avustralya)	268
East China Normal University (Çin)	268
The Open University of China (Çin)	268
Jutlant Open University (Danimarka).....	268